

Ohje
08.11.2017

TEM/2189/09.10.02/2017

ALUEKEHITTÄMISEN TILANNEKUVAN JA KESKUSTELUJEN VALMISTELU SYKSYLLÄ 2017

Aluekehittämisen keskustelu on uusi valtion ja maakuntien yhteistyön elementti maakuntahallintoon siirryttäessä. Ensimmäiset keskustelut käydään prosessia harjoitellen tammi-helmikuussa 2018. Keskusteluja varten valmistellaan laaja-alaisesti maakunnan kehitystä koskeva aluekehityksen tilannekuva. Tilannekuva kattaa alueen kehityksen kannalta keskeisiä osa-alueita kuten elinkeinoelämän ja työllisyyden tilanteen, ympäristön, hyvinvoinnin, saavutettavuuden, osaamisen ja alue- ja kuntatalouden. Jatkossa tilannekuvan julkisen talouden osioon tulee sisältymään myös maakuntatalouden tarkastelu.

Aluekehityksen tilannekuva on alusta maakunnan ja valtion väliselle vuorovaikutukselle ja sen valmistelusta vastaavat sekä valtio että maakunnat. Tavoitteena on, että tilannekuva tuo lisäarvoa kaikille valmisteluun osallistuville osapuolille ja mahdollistaa eri hallinnonalojen toimien alueellisten yhteisvaikutusten tarkastelun. Vuosittain päivittyvä tilannekuva voi sisältää eri osapuolien toisistaan poikkeaviakin näkemyksiä. Tilannekuvan pyrkimys on lisätä ymmärrystä aluekehittämisen kannalta keskeisistä kysymyksistä, nostaa näitä keskusteluagendalle sekä tuottaa tausta-aineistoa maakuntalain 13 §:n mukaisille neuvotteluille taloudesta.

Tilannekuvan konseptia on valmisteltu syksyn 2017 aikana. Työ on edelleen kesken, ja osana prosessia valmistellaan ensimmäinen tilannekuva loppuvuoden aikana. Kyse on harjoituksesta, jonka kokemusten pohjalta tilannekuvatyökalua viimeistellään seuraavia kierroksia varten.

Tilannekuvan sisältö ja aineistot

Tilannekuva koostuu määrällisestä ja laadullisesta tarkastelusta, jonka osa-alueita ovat: väestö, yritystoiminta, osaaminen, työllisyys, aluetalous, julkinen/kuntatalous, asuminen, luonnonympäristö, liikenne sekä terveys ja hyvinvointi.

Määrällinen tarkastelu perustuu maksutta saatavilla oleviin aineistoihin ja TEM:n Toimiala Online -tietokannan tilastoihin. Laadullinen tarkastelu tehdään määrällisen aineiston pohjalta täydentäviä indikaattoreita ja kokemuksellista aineistoa hyödyntäen. Laadullinen tilannekuva on alueellisten toimijoiden ja toisaalta eri hallinnonalojen yhteen koottu asiantuntijanäkemyks maakuntien tilanteesta.

Laadullinen analyysi tehdään dynamiikkatarkasteluna, jonka osa-alueita ovat väestödynamikka, aluetalouden, työllisyyden ja kuntatalouden dynamiikka, liikkumisen, asumisen ja luonnonympäristön dynamiikka sekä terveyden ja hyvinvoinnin dynamiikka.

MÄÄRÄLLINEN TILANNEKUVA + **LAADULLINEN TILANNEKUVA** = **YHTEISEN TULKINTAPROSESSISSA SYNTYVÄ KUVA ALUEIDEN TILANTEESTA JA NÄKYMISTÄ**
Perusmittaristo, jolla kuvataan ja vertaillaan alueiden tilaa
Tulkinta ilmiöistä ja kehitysnäkymistä. Määrällistä kuvaa täydennetään laadullisella ja kokemuksellisella tiedolla.

Tilannekuvan laadinta

Tilannekuvatyötä varten tarvittava aineisto (tarkempi ohjeistus, määrällinen aineisto) on tallennettu Google Driven Aluekehityksen tilannekuva -kansioon. Jokaiselle maakunnalle on oma tiedosto, johon laadullisen tarkastelun voi

tallentaa. Kansio on avoin eli kaikki oheisen linkin saaneet voivat nähdä koko aineiston ja muokata dokumentteja.

[Tilannekuva-aineisto](#)

Määrällinen tilannekuva

Maakuntakohtainen määrällisen tilannekuvan aineisto on koottu työ- ja elinkeinoministeriössä ja aineisto on kaikkien osapuolien käytettävissä. Aineiston laajuudesta ja indikaattoreiden määrästä johtuen tilannekuva on joiltakin osin epätäydellinen verrattuna suunniteltuun kokonaisuuteen. Aineisto täydentyy vielä mm. kuntatalouden tiedoilla. Luonnonympäristön osalta (ekologinen jalanjälki ja kasvihuonekaasupäästöt) aineistojen mahdollista saatavuutta selvitetään syksyllä 2018 valmisteltavaa tilannekuvaa varten.

Laadullisen tilannekuvan valmistelu

Laadullinen tilannekuva laaditaan edellä mainitun dynamiikkatarkastelun mukaisesti sekä maakunnissa että ministeriöissä. Valmistelu käynnistyy samanaikaisesti sekä maakunnissa että eri hallinnonaloilla määrällisen tilannekuvan pohjalta. Valmistelua jaksotetaan siten, että maakuntia pyydetään tallentamaan laadullinen tilannekuva Google Drivessa 1.12.2017 mennessä maakunnan omaan tiedostoon.

Ministeriöiden laadullinen tarkastelu tulee toimittaa sähköpostitse osoitteeseen aluekehitys@tem.fi ensimmäisen kuuden maakunnan (Varsinais-Suomi, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa) osalta 12.12.2017 mennessä ja muut 21.12.2017 mennessä. Ministeriöiden maakuntakohtaiset arviot käsitellään yhteisessä prosessissa ja liitetään tämän jälkeen maakuntien laadulliseen tilannekuvaan. Tilannekuvat ovat tämän jälkeen kaikkien osapuolien nähtävissä Google Drivessa.

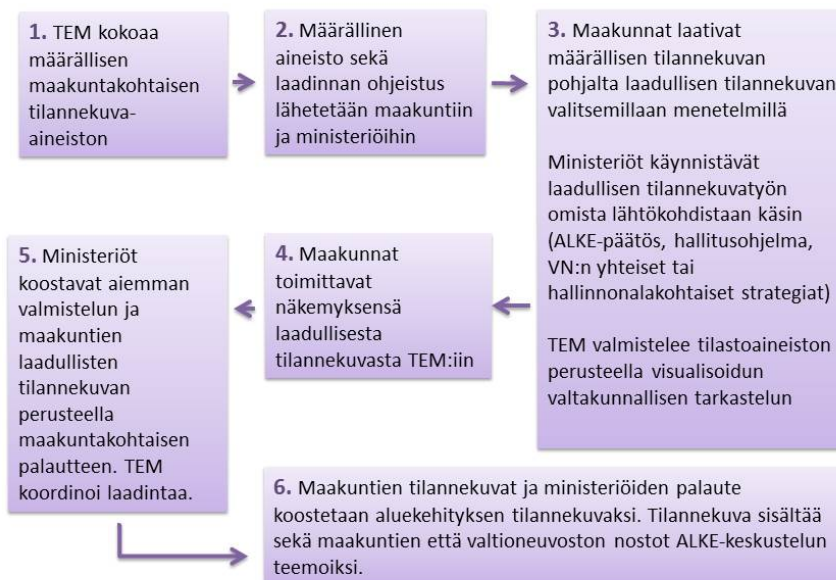
Maakunnat tekevät tarkastelua suhteessa alueiden kehittämisen painopistepäätökseen, maakuntaohjelmaan sekä alueen muihin strategioihin ja ohjelmiin. Analyysissä voi painottaa niitä osa-alueita, jotka ovat alueen kehityksen kannalta keskeisiä ja ajankohtaisia. Tällaisia teemoja voivat olla esimerkiksi positiivinen/äkillinen rakennemuutos tai voimakas maahanmuutto. Tilannekuvassa tulee nostaa esille sekä pidemmän aikajänteen kehitystrendejä että lyhyemmän aikavälin muutoksia, jotka edellyttävät toimenpiteitä lähivuosina. Aineiston hallittavuuden kannalta on tärkeää, että dynamiikkatarkastelu on tiivis.

Tilannekuvan laadinnasta vastaa maakunnan liitto ELY-keskuksen ja muiden mahdollisten sidosryhmien kanssa.

Ministeriöiden tarkastelun lähtökohtana ovat alueiden kehittämisen painopistepäätöksen lisäksi hallitusohjelman kärkihankkeet sekä muut valtioneuvoston yhteiset tai hallinnonalakohtaiset strategiat ja ohjelmat. Ministeriöt saavat käyttöönsä maakuntien koostaman aineiston, jonka pohjalta tehdyt arviot kootaan yhteen poikkihallinnollisessa prosessissa. Ministeriöiden analyysi perustuu em. aineistoihin sekä maakuntien määrälliseen ja laadulliseen tilannekuvaan. Ministeriöiden panos voi olla luonteeltaan palautetta maakuntien painotuksiin, mutta yhteisellä tarkastelulla pyritään myös tunnistamaan ja nostamaan esille niitä kysymyksiä, jotka ovat valtion näkökulmasta ja kansallisten tavoitteiden toteutumisen kannalta keskeisiä. Ministeriöt ottavat kantaa myös sellaisiin aluekehityksen kannalta merkityksellisiin sisältöihin joiden varsinainen valmistelu tapahtuu pääosin muissa, mahdollisesti hallinnonalakohtaisissa prosesseissa.

Aluekehityksen tilannekuvan valmistelu syksyllä 2017

Aluekehittämiskeskustelun asialistan valmistelu

Tilannekuvan valmistelun yhteydessä sekä maakuntia että ministeriöitä pyydetään miettimään osaltaan tulevien aluekehittämiskeskustelujen asialistalle nostettavat asiat. Aiheiden tulee olla aluekehittämisen kannalta merkityksellisiä, poikkihallinnollisiin kokonaisuuksiin kytkeytyviä asioita. Aiheiden valinnassa tulee kiinnittää huomiota strategisen tason ilmiöpohjaiseen tarkasteluun – valittuja aiheita voidaan konkretisoida tarkemmilla kysymyksillä. Keskusteluaikaa on 2,5 tuntia, joten laajaa yhteistä käsittelyä edellyttäviä aiheita ei voida käsitellä kovin montaa. Pyydämme ministeriöitä ja maakuntia kiteyttämään osaltaan n. 2-3 keskeisintä aiheita. Lopullisesti asialistalle nostettavat aiheet valitaan jatkossa ministeriöiden ja maakunnan yhteisessä valmistelussa.

Maakuntien agendaesitykset pyydetään toimittamaan työ- ja elinkeinoministeriöön 12.12.2017 mennessä. Ministeriöiden agendaesitykset kuuden ensimmäisen maakunnan osalta pyydetään toimittamaan 12.12.2017 mennessä ja loppuja maakuntia koskevat esitykset 21.12.2017 mennessä.

Kaikki esitykset tulee toimittaa sähköisesti osoitteeseen aluekehitys@tem.fi.

Valmistelun aikataulu

1.12.2017	Maakuntien laadullinen tilannekuva
12.12.2017	Maakuntien esitykset aluekehityksen keskustelun teemoiksi Ministeriöiden laadulliset arviot maakuntien tilanteesta ja esitykset keskustelun teemoiksi (Varsinais-Suomi, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa)
21.12.2017	Ministeriöiden laadulliset arviot maakuntien tilanteesta ja esitykset keskustelun teemoiksi (muut maakunnat) Laadullinen tilannekuva valmis (Varsinais-Suomi, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa)
17.1.2017	Laadullinen tilannekuva valmis (muut maakunnat)

Lisätietoja:

Hanna-Maria Urjankangas (laadullinen tilannekuva)
hanna-maria.urjankangas@tem.fi
029 506 3739

Heli Ponto (määrällinen tilannekuva)
heli.ponto@tem.fi
029 504 7163

Petra Stenfors (keskustelun asialista)
petra.stenfors@tem.fi
029 504 7177

Kaisa-Leena Lintilä
Aluekehitysjohtaja
Työ- ja elinkeinoministeriö

Hanna-Maria Urjankangas
Erityisasiantuntija
Työ- ja elinkeinoministeriö

JAKELU

ELY-keskukset
Maakunnan liitot
Liikenne- ja viestintäministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriön osastot
Valtiovarainministeriö
Ympäristöministeriö

TIEDOKSI

Aluekehittämissjärjestelmän uudistamisen valmisteluryhmä

Alueuudistus.fi